

Af Birgitte Petersen,
cand. psych. og ph.d.

PH.D.-STAFET

Hvad forsker danske psykologer i? Det skiftes de til at skrive om i denne ph.d.-stafet, hvor skribenten hver gang giver stafetten videre til en ny forsker på et andet universitet. Her skriver Birgitte Petersen om sin ph.d. med titlen *Supervision af psykologkandidater i privat praksis – en case-beskrivelse af supervisionen i Dansk Psykologforenings praksiskandidatordning*, der blev forsvaret 11. marts 2016 på Aalborg Universitet.

Supervision af novice- psykologer

Hvilke erfaringer og udfordringer har supervisorer og supervisander, når de deltager i supervision af psykologkandidater i privat praksis?

Fokus for min ph.d.-afhandling er supervision af psykologkandidater i privat praksis. Der er tale om den *Praksiskandidatorgning* (PK-ordning), som Dansk Psykolog Forening DP fik forhandlet ind i overenskomsten i 2005, hvorved uautoriserede psykologer fik mulighed for at tage en del af deres autorisation hos en privatpraktiserende psykolog med ydernummer.

Baggrunden for at undersøge ordningen var, at denne, ud over at være meget eftertragtet, også dannede baggrund for en del diskussioner af både fagets og økonomiske aspekter i ordningen. Afhandlingens overordnede mål var således at søge at afdække, hvilke faktorer i supervisionen, inden for rammerne af PK-ordningen, der af praksiskandidaterne blev oplevet som fremmende for deres læreproces i bestræbelsen på at opnå faglige kompetencer, og om der eventuelt var forhold, der blev oplevet som hæmmende.

Undersøgesdata er indsamlet med udgangspunkt i kvalitativ metode og består af 13 kvalitative interviews, 9 med Praksiskandidater (PK) og 4 med Ydernummerpsykologer (YP). De deltagende PK'ere og YP'ere i undersøgelsen har ikke kendskab til hinanden og er ikke interviewet i PK-YP-dyader.

Det fremgår af undersøgelsens resultater, at størstedelen af PK'erne oplevede et fravær af en tydelig kontrakt for, hvordan supervisionen skulle foregå, hvorimod YP'erne i undersøgelsen gjorde en del ud af at fortælle, hvordan supervisionen skulle foregå, men uden en skriftlig kontrakt for dette samarbejde. I supervisionslitteraturen beskrives det, at en forudsigelig og struktureret ramme i supervisionen kan begrænse angst og usikkerhed og bidrage til den stabilitet og kontinuitet, som skaber fundamentet for den tryghed, der må være til stede, hvis supervisanden skal udvikle sig (Gordan, 1996). Det fremgår desuden, at PK'erne ikke på forhånd havde forventninger til, hvad der skulle foregå i supervisionen, de *"ville bare gerne lære det hele"*. Undervejs i forløbet fik de dog en fornemmelse af, at der manglede noget af den struktur og klarhed, som en gensidig aftale ville kunne give dem. Dette fænomen ses i andre undersøgelser, hvor superviserne først senere i forløbet fandt, at der var elementer i supervisionen, de savnede (Reichelt & Skjerve, 2008). Noviceterapeuter har således ofte en manglende viden om kontraktens funktion, hvorfor det påhviler supervisor at få drøftet, hvad der skal foregå i supervisionen.

Et andet fund afslørede, at det ikke var så afgørende for supervisandens oplevelse af læring, at der var overensstemmelse i referencerammen supervisand og supervisor imellem. Det vigtigste var, at supervisor kunne redegøre for det teoretiske grundlag for de forskellige forslag til

interventioner og ikke begrundede disse med, *"jeg har mange års erfaring, jeg ved bare, at det virker"*. PK'erne beskrev, at det var vigtigt at forstå det psykologfaglige rationale bag de praktiske interventioner, så de kunne få udviklet og dannet deres terapeut- og psykologidentitet gennem en faglig forståelse af de terapeutiske interventioner. Desuden opfattede PK'erne det som givende at stifte bekendtskab med flere forskellige teoretiske referencerammer, hvilket er i overensstemmelse med Rønnestad & Orlinskys (2005) fund, hvor det betones, at en tværmodal behandlingsmodel kan styrke læringen.

I PK'ernes beskrivelse af, hvad de oplevede som positivt for deres terapeutudvikling, nævnte de spontant en lang række elementer, der involverede deres relation til supervisor og dennes måde at forholde sig til deres terapeutudvikling og klientens behandling. Supervisionsalliancen beskrives i store dele af supervisionsforskningen som et af de mest centrale elementer i supervision, ofte med udgangspunkt i Bordins (1983) panteoretiske alliancebegreb. For at etablere og vedligeholde supervisionsalliancen påhviler det supervisor at sikre sig, at parterne 1. opnår enighed om de mål, der er for supervisionsprocessen, 2. at der er enighed om parternes respektive opgaver i supervisionen, og endelig skal supervisor tilvejebringe betingelserne for, 3. at udvikle og styrke det emotionelle bånd mellem parterne.

De forhold, PK'erne angav som betydningsfulde, indelbar blandt andet, a. støtte og anerkendelse fra supervisor, og b. at supervisor deler egne erfaringer. Med hensyn til at få støtte og anerkendelse nævnte de eksempelvis at blive *"rummet og støttet af supervisor"*, i både PK's personlige og faglige usikkerhed i klientarbejdet. Herunder beskrev PK'erne, at *"støtte og forståelse fra supervisor"* var en forudsætning for, at PK var tryk ved at dele svære ting. Det blev oplevet som *"hjælpsomt, at supervisor er anerkendende"*, indgyder mod og *"giver én en følelse af, at det er ok at have behov for hjælp"*. Med hensyn til, at supervisor deler egne erfaringer, nævnes det som hjælpsomt, at supervisor kan afsløre almene ting fra sit liv og *"svære ting fra sin egen terapeutudvikling"*.

Det nævnes, at det er fremmede for læringen, at supervisor ikke fremstår *"perfekt"*, men kan afsløre, at der er ting, som denne har svært ved. Ligeledes er der i undersøgelsens resultater eksempler på, at en svækkelse af det emotionelle bånd i relationen mellem supervisor og PK på tilsvarende vis har en hæmmende effekt på PK'ernes terapeutudvikling og læring i supervisionen. Disse var primært knyttet til supervisors personlige fremtoning og holdning til PK's udviklingsproces i supervisionen, hvilket viste sig ved at, a. supervisor ikke tager vare på super-

visandens velbefindende eller b. at PK bliver påvirket negativt af supervisors fremtoning. I henhold til, om PK'erne føler sig taget vare på af supervisor, fremgår det, at PK'erne blandt andet oplever det som hindrende for læring, at supervisor ikke kan rumme deres usikkerhed eller det faktum, at de får det skidt i løbet af ansættelsen. Flere oplever, at supervisor i højere grad er optaget af, om klienterne svigtes, eller indtjeningen falder, end af PK's velbefindende. Samtidig beskrives det, at supervisors manglende fornemmelse af, hvad PK har behov for i supervisionen, opleves som hæmmende for læring. Det beskrives desuden, at ovenstående øger deres usikkerhed samtidig med, at de deler endnu færre af deres tanker, end de gjorde før.

Undersøgelsens YP'er beskriver deres opgaver i ordningen som komplekse, eftersom de skal balancere de forskellige roller og relationer, de har til PK, hvor de både fungerer som supervisor, chef og kollega (Petersen, in print). I supervisionslitteraturen beskrives der en række delfaktorer ved supervisorrollen, som kan have forskellig vægtning alt efter supervisandens oplæringsdiagnose, supervisors forståelse af supervision og egen personlige stil (Nielsen, 2002). Samtlige YP'erne beskriver vægtningen mellem at tage vare på både klientens behandling og PK's faglige udvikling som noget af det mest centrale i deres supervisorrolle samtidig med, at de skal sørge for at skabe en tillidsfuld alliance og et konstruktivt arbejdsklima i supervisionen. De er således opmærksomme på, at der i supervisorrollen kræves både undervisnings- og kliniske færdigheder samt en stor bevidsthed om de ansvarsområder, der ligger i rollen som supervisor, hvilket ligeledes er beskrevet i litteraturen (Falender & Shafranske, 2014). Det beskrives desuden, at rollen som supervisor altid indebærer et element af magt, hvilket stiller krav til supervisor om, at denne holder sig bevidst om, hvorledes dette vil kunne influere på supervisionsprocessen (Nielsen, 2002). Det beskrives som særlig vigtigt, hvis de forskellige roller indebærer et økonomisk kompagniskab, da dette svækker supervisors objektivitet og dømmekraft i supervisionen, hvilket bekræftes i undersøgelsen.

Forskningsmæssigt og teoretisk bekræftes det, at supervisor, for at kunne begå sig i disse komplekse roller, må være meget kvalificeret, både hvad angår praksiserfaring og med hensyn til at have et opdateret teoretisk kendskab, både til det kliniske felt, denne arbejder i, og supervisionsområdet. Desuden beskrives det, at jo mere fagligt kvalificeret supervisor er, des mindre negativ indflydelse har eventuelle dobbeltroller, hvilket der også ses eksempler på i denne undersøgelse.

Det fremgår af undersøgelsen, at der er en lang række forhold i supervision af noviceterapeuter, som skaber udfordringer for supervisor. Det fremgår, at de færdigheder, en supervisionspraksis kræver, adskiller sig fra de psykoterapeutiske færdigheder, som de fleste kliniske psykologer er uddannede i, hvorfor supervisoroplæring og -uddannelse blandt andet har fokus på denne omstilling. Det ville derfor være ønskeligt, at supervisionsområdet integreres i den almene psykologuddannelse og på et tidligt tidspunkt i psykologers efter- og videreuddannelse, så psykologer generelt har mulighed for at erhverve sig viden om denne selvstændige fagdisciplin, inden de befinder sig i området i praksis som enten supervisand eller supervisor.

Referencer

- Bordin, E. S. (1983). "A working alliance based model of supervision". *The Counselling Psychologist*, 11, 35 - 42.
- Falender, C. A., & Shafranske, E. P. (2014). "Clinical supervision: The state of the art". *Journal of Clinical Psychology*, 70(11), 1030 - 1041.
- Gordan, K. (1996). "Psykoterafi Supervision". Hans Reitzels Forlag
- Nielsen, G. H. (2002) "Psykoterafi veiledning: Grundlæggende begreber og tilnærmingsmåter." I Holte, A, Nielsen, G.H., & Rønnestad, M.H., (eds.) "Psykoterafi og psykoterafi veiledning", (pp 257 - 290). Oslo, Gyldendal Akademisk.
- Petersen, B. (2015). "Supervision af psykologkandidater i privat praksis. En casebeskrivelse af supervisionen i Dansk Psykologforenings praksiskandidatordning". Ph.d.-afhandling. Ph.d.-serie, Det Humanistiske Fakultet, AAU. ISBN 978-87-7112-230-5.
- Petersen, B. (in print). "Supervisors forskellige roller ved supervision af noviceterapeuter - Kvalitativ undersøgelse af Dansk Psykologforenings Praksiskandidatordning". *Psyke & Logos* (Tema: "Supervision og vejledning", forventet udg. primo 2018) Dansk Psykologisk Forlag.
- Reichelt, S. & Skjerve, J. (2008). "Psykoterafi veiledning: Kandidaters erfaringer og veileders udfordringer." IN A. Holte, M. H. Rønnestad & G. H. Nielsen (eds.): *Psykoterafi og psykoterafi veiledning*, 323 - 343. Oslo, Gyldendal Akademisk.
- Rønnestad, M.H. & Orlinsky, D.E. (2005) "Clinical Implications: Training, Supervision and Practice." In Orlinsky, D.E. & Rønnestad M.H., "How Psychotherapists Develop". (pp. 181 - 201). Washington DC, American Psychological Association.